

بررسی مقایسه‌ای تأثیر فرایند جهانی شدن بر هویت فرهنگی دانشجویان در دانشگاه پیام نور و آزاد (مطالعه موردی: شهرستان بستک)

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۰/۱۲

تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۲/۲۰

منصوره دسترنج*

سمیه قنبری**

چکیده

این پژوهش، با هدف بررسی مقایسه‌ای تأثیر فرایند جهانی شدن بر هویت فرهنگی دانشجویان انجام شده است. جامعه‌ی آماری تحقیق شامل کلیه‌ی دانشجویان دانشگاه پیام نور و دانشگاه آزاد شهرستان بستک است که با استفاده از فرمول کوکران، ۳۷۵ نفر به عنوان نمونه‌ی آماری انتخاب شد؛ از این تعداد، ۲۲۱ نفر به دانشگاه آزاد تعلق دارد و ۱۵۴ نفر به دانشگاه پیام نور. شیوه‌ی اجرای پژوهش نیز پیمایشی است. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه استفاده و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه شد. فرضیه‌ها هم توسط نرم‌افزار spss آزموده شد. برای تحلیل آماره‌های به دست آمده نیز از روش‌های توصیفی و استنباطی استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که بین هویت فرهنگی با سن، جنس، وضعیت اشتغال، میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی، تحصیلات والدین و شغل مادر، رابطه‌ی معناداری وجود دارد. همچنین رابطه‌ی بین جهانی شدن و هویت فرهنگی نیز تأیید شد.

کلیدواژه‌ها: جهانی شدن، هویت فرهنگی، دانشجویان، دانشگاه، شهرستان بستک.

۱- مقدمه

یکی از دغدغه‌های اساسی در مسأله‌ی جهانی شدن، تأثیر این فرایند بر هویت‌های فرهنگی است. فرایندهای جهانی شدن، دورترین نقاط جهان را در نور دیده‌اند و همه‌ی جوانب زندگی در دنیای امروزی، کم و بیش از این فرایندها تأثیر می‌پذیرند. گرچه شدت این فرایندها در جهان کنونی یکسان نیست، تمام مناطق تا حدودی تحت تأثیر آن هستند. فرهنگ هم کمابیش تحت تأثیر جهانی شدن قرار گرفته‌است. بی‌شک هویت فرهنگی در تقابل با جهانی شدن، دچار تغییراتی شده‌است؛ با جهانی شدن فرهنگ از یک سو و استفاده از ابزارها و وسایل یکسان در سراسر جهان از سوی دیگر، مسئله‌ی بحران هویت فرهنگی ظاهر می‌شود. تاملینسون معتقد است: جهانی شدن، در ذات فرهنگی مدرن نهفته است. در واقع، جهانی شدن گسترش مشابهت‌ها، پیوندها و ارتباطات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی میان مردم جهان است (تاملینسون، ۱۳۸۱: ۱۴ و ۱۳). به این ترتیب، یکی از پیامدهای جهانی شدن به خصوص جهانی شدن فرهنگی، ایجاد چالش‌های عمیق در زمینه‌ی هویت فرهنگی است.

یکی از مسائلی که نوجوانان امروزی با آن روبرو هستند، مسئله‌ی هویت به طور عام و هویت فرهنگی به طور خاص است. اگر هویت فرهنگی در بین نوجوانان شکل گیرد، زنجیره‌ی گذشته و حال کامل خواهد شد و در این میان، نوجوانان میراث فرهنگی خود را حفظ می‌کنند و انسجام درونی در ساختار فرهنگی و اجتماعی به وجود می‌آید.

در بررسی مسئله‌ی هویت فرهنگی، دو رویکرد وجود دارد؛ یک رویکردی که هویت فرهنگی را تعیین کننده‌ی رفتار افراد تصور می‌کند و دیگری، رویکردی است که هویت فرهنگی را مستقل از محیط تلقی نمی‌کند (کوش، ۱۳۸۱: ۱۴۳). هویت فرهنگی، کنش‌های متقابل گوناگونی را که بین شخص و محیط اجتماعی صورت می‌گیرد، نشان می‌دهد.

هویت به معنای کیستی انسان و تعریفی است که هر فرد از خود دارد. عموماً هویت را امری اجتماعی می‌دانند؛ به تعبیر دیگر، هویت پدیده‌ای است که از دیالکتیک میان فرد و جامعه سر بر می‌آورد (برگر و لوکمان، ۱۳۹۷: ۲۳۷). به طور کلی، می‌توان دو رهیافت کلی نسبت به هویت فرهنگی تمیز داد؛ یکی اینکه هویت فرهنگی بر اساس تشابهات و همگونی‌ها شکل می‌گیرد. بر این اساس، کسانی که آداب و رسوم، عقاید و زبان مشترکی دارند، هویت فرهنگی واحدی را تشکیل می‌دهند. رویکرد دوم که غالباً از سوی پست‌مدرن‌ها مطرح می‌شود، بر مفهوم تفاوت تأکید می‌کند. این دیدگاه حاکی از آن است که افراد برای تعریف خود، از تفاوتی که با افراد دیگر در یک موقعیت خاص دارند، استفاده می‌کنند؛ هر کس خود را بر مبنای ویژگی‌هایی درک می‌کند که او را از افراد دیگر متمایز نمی‌سازد. در واقع، افراد هویت خود را بر اساس آنچه نیستند، تعریف می‌کنند (هانتینگتون، ۱۳۷۸: ۱۰۵ و ۱۰۴).

هویت فرهنگی هر جامعه را آداب و رسوم، معتقدات، باورها، آثار ادبی و هنری و سایر پدیده‌های جمعی تشکیل می‌دهد که از دست دادن آن یا قرض گرفتنش، فاجعه‌ای است که قومیت یا ملیت یک جامعه را تهدید می‌کند (ملاصدقی، ۱۳۷۸: ۸۳).

هدف اصلی پژوهش، بررسی مقایسه‌ای تأثیر فرایند جهانی شدن بر هویت فرهنگی دانشجویان دانشگاه پیام‌نور و دانشگاه آزاد شهرستان بستک است. در راستای این هدف، هدف‌های فرعی‌تری از جمله مشخص کردن میزان تأثیر هر یک از عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر هویت فرهنگی دانشجویان قابل توجه قرار گرفته است. همچنین می‌خواهد در پی پاسخی برای سؤالات زیر باشد: وضعیت هویت فرهنگی دانشجویان دانشگاه چگونه است؟ جهانی شدن چه تأثیری بر هویت فرهنگی دارد؟ هویت فرهنگی دانشجویان دانشگاه پیام‌نور و دانشگاه آزاد چه تفاوتی با هم دارد؟ آیا هویت فرهنگی دانشجویان از متغیرهایی نظیر جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی، تحصیلات والدین و شغل آنها تأثیر می‌پذیرد؟

۲- مبانی نظری

کنش متقابل‌گرایان معتقدند: انسان از ابتدای زندگی اجتماعی، دارای هسته‌ای بنیادین با یک هویت نسبی اولیه است که در جریان جامعه‌پذیری و کنش متقابل با دیگران، هر روز هویت‌های جدیدی را ایجاد می‌کند (Turner, 1998: 375-382). هویت در نظریه‌ی کنش متقابل، مفهومی کاملاً پویا و سیال است. یکی از عناصر شکل‌دهنده‌ی هویت، فرایند جامعه‌پذیری (اجتماعی شدن) است. در جریان تعامل اجتماعی است که فرد جامعه‌پذیر می‌شود؛ به عبارتی دیگر، با ارزش‌ها و هنجارهای گروه و جامعه‌ی خود آشنا می‌شود. یکی از انواع جامعه‌پذیری، جامعه‌پذیری فرهنگی است. در این خصوص، نظریه‌پردازانی مانند پارسونز توجه خاصی به اهمیت جامعه‌پذیری فرهنگی داشته‌اند؛ مثلاً پارسونز در الگوی خود، فرهنگ را در رأس همه‌ی نظام‌ها قرار می‌دهد و بر آن است که فرهنگ به صورت ارزش‌ها و هنجارها تجسم می‌یابد و در نظام شخصیت، ملکه‌ی ذهن کنشگران می‌شود (ریترز، ۱۳۷۴: ۱۳۹). به عبارتی دیگر در این فرایند، کنشگران از لحاظ فرهنگی جامعه‌پذیر می‌شوند. بنابراین، می‌توان این قضیه‌ی اساسی را استنباط کرد که هر چه جامعه‌پذیری فرهنگی بیشتر شکل گرفته باشد، هویت فرهنگی نیز بیشتر و قوی‌تر شکل خواهد گرفت.

گیدنز معتقد است که در جامعه‌ی کنونی، منابع هویتی و فرهنگی بسیار متنوع و متکثر است و یک منبع یا قدرت واحد هویتی یا فرهنگی نیست که دست‌اندر کار ساخت فرهنگ و هویت باشد. جوامع غربی در عرصه‌ی امکانات و تولیدات فرهنگی جایگاه مهمی دارد؛ با این حال، معتقد است از آن جا که امروزه جوامع مختلف هر کدام دارای تولیدات فرهنگی خاصی هستند و در گسترش آنها نیز نقش ایفا می‌کنند، در فرایند جهانی شدن نیز هر چند به میزان‌های متفاوت، سهمیم هستند. جهانی شدن یک پدیده‌ی دیالکتیک است؛ بدین معنا که افراد، هم در این فرایند نقش‌آفرینی می‌کنند و هم تحت تأثیر آن قرار دارند (گیدنز، ۱۳۸۴: ۵۴-۷۵).

فدرستون (۱۹۹۵)، نظریه‌پردازان جهانی شدن فرهنگی را به دو دسته تقسیم‌بندی می‌کند: طرفداران همگن‌سازی و طرفداران ناهمگن‌سازی. گروه اول، آینده‌ی جهان را یکدست و تحت سلطه‌ی غرب می‌داند. گروه دوم، بر تأثیر پیچیده، ناگزیر و متقابل

امر جهانی و امر محلی تأکید می‌کنند (رابرتسون، ۱۳۸۱: ۳۳۹).

متفکران پست‌مدرن معتقدند که جهانی شدن نه تنها به معنای یکسان‌سازی فرهنگی در سراسر جهان نیست، بلکه فرصتی است برای ابراز وجود فرهنگ‌های دیگر (Niezen, 2004: 102-121).

حال معتقد است: جهانی شدن، فرایندی پیچیده، تعارض‌آمیز و دیالکتیک است که در جریان آن بسیاری از هویت‌های فردی، قومی و ملی دچار دگرگونی‌های بنیادی شده‌است. در مدرنیته‌ی متأخر بسیاری از منابع هویتی یعنی طبقه، جنسیت، قومیت، نژاد و ملیت - که در گذشته پایگاه‌های مستحکمی برای ما فراهم می‌کردند - دچار از هم‌گسیختگی شده‌اند. به گفته‌ی هال، مدرنیته نیز همانند یک دولت ملی که ممکن است در صدد یکسان‌سازی فرهنگی برآید، در صدد است هژمونی فرهنگی خود را بر جوامع مختلف تحمیل کند؛ اما از آن جا که اقوام و جوامع مختلف، به منابع هویتی و فرهنگی خود علائق خاصی دارند، به سادگی تمامی عناصر هویتی و فرهنگی خود را کنار نمی‌گذارند. حتی فرهنگ‌های محلی نیز این توانایی را یافته‌اند که از طریق رسانه‌های ارتباطی مختلف، خود را در معرض فرهنگ‌ها و ملت‌های دیگر قرار دهند و بر آنها اثرگذار باشند (هال، ۱۳۸۳: ۲۶۲-۲۳۹؛ Hall, 1996: 274-314).

هال، تأثیر جهانی شدن بر هویت‌های فرهنگی را در سه سطح هویت ملی، هویت فرامدرن جهانی و هویت محلی پیگیری می‌کند. نخست اینکه هویت ملی، تمهیدی گفتمانی برای در کنار هم قرار دادن تفاوت‌های فرهنگی است. دوم جهانی شدن، فرهنگ فرامدرن جهانی و هویت‌های مشترکی بین ملت‌ها به وجود می‌آورد. سوم، هویت محلی است که در آن دوشادوش تمایل به سمت فرهنگ جهانی، تمایلی به تفاوت، قومیت و امر محلی نیز دیده می‌شود.

هال با الهام از نظریه‌های هاروی، گیدنز و لاکلائو، ویژگی تغییرات جهانی شدن را فشردگی زمان - فضا و مرکزیت‌زدایی می‌داند. از آن جا که زمان و فضا دو مورد از مؤلفه‌های هماهنگ‌کننده‌ی هویت است؛ بدین دلیل، می‌توان گفت که جهانی شدن، بیشترین تأثیر را بر هویت‌های فرهنگی دارد (Hall, 1996: 276). بنابراین، هال بیش از دیگران به تأثیر جهانی شدن بر هویت فرهنگی پرداخته؛ به همین دلیل، نظریات وی مبنای نظری این پژوهش قرار گرفته‌است.

۳- روش تحقیق

روش تحقیق این مطالعه، پیمایش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه است. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل کلیه‌ی دانشجویان دانشگاه پیام‌نور و دانشگاه آزاد شهرستان بستک است. ملاک انتخاب تعداد نمونه در هر دانشگاه، میانگین تعداد دانشجویان هر دانشگاه است که بر اساس آن، در هر دانشگاه به طور تصادفی انتخاب شدند. با توجه به یکسان نبودن تعداد دانشجویان در هر دو دانشگاه، برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد. به این ترتیب، نمونه‌ای مشتمل بر ۳۷۵ نفر برآورد شد که ۲۲۱ نفر به دانشگاه آزاد تعلق دارد و ۱۵۴ نفر به دانشگاه پیام‌نور.

روایی پرسشنامه صوری بود و برای اطمینان یافتن از پایایی سؤال‌های آن، از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج گویای آن بود که ضریب آلفای کرونباخ برای طیف جهانی شدن (۰/۸۰۸) و برای هویت فرهنگی (۰/۸۹۳) بوده است. همچنین به منظور تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. متغیر وابسته‌ی تحقیق، هویت فرهنگی است. هویت فرهنگی، آن بخش از هویت است که ما را از هویت‌های دیگر جهان پیرامون متمایز می‌کند و بیانگر تفاوت‌های ما نسبت به دیگران است نه اختلاف‌مان با آنها. به اعتقاد اریکسون (۱۹۶۳)، هویت فرهنگی عبارت است از پای‌بندی به آداب و رسوم، سنت‌ها و ارزش‌های گذشته و رایج و نوین جامعه، به گونه‌ای که به غرور ملی منجر شود؛ در عین حالی که فرد از استقلال برخوردار است (www. Rock, uwc, Edu).

در این تحقیق، متغیر هویت فرهنگی در قالب ۲۱ سؤال و به صورت طیف لیکرت سنجیده شد. پاسخ‌ها به صورت خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم، مشخص و با توجه به مفهوم سؤال‌ها کدگذاری شد. متغیر جهانی شدن نیز در قالب ده سؤال به صورت طیف لیکرت سنجیده شد.

۴- فرضیه‌های تحقیق

به نظر می‌رسد، بین سن و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین جنس و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین وضعیت تأهل و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین وضعیت اشتغال و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین تحصیلات پدر و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین تحصیلات مادر و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین شغل پدر و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین شغل مادر و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین جهانی شدن و هویت فرهنگی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
 به نظر می‌رسد، بین نوع دانشگاه (آزاد و پیام نور) و هویت فرهنگی دانشجویان تفاوت معناداری وجود دارد.

۵- یافته‌ها

در این قسمت به نتایج به دست آمده از تحقیق، در دو بخش توصیفی و استنباطی پرداخته می‌شود؛ بدین صورت که ابتدا به خصوصیات نمونه‌ی مورد مطالعه اشاره، سپس به تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها پرداخته می‌شود. توزیع پاسخگویان نشان می‌دهد که ۷۰/۹ درصد دانشجویان، هویت فرهنگی متوسط دارند، ۱۳/۶ درصد هویت فرهنگی بالا و ۱۵/۵ درصد آنان هویت فرهنگی ضعیفی دارند؛

بنابراین، با توجه به میانگین ۸۲/۴۶ می‌توان نتیجه گرفت که هویت فرهنگی اکثریت دانشجویان، متوسط رو به بالاست.

از کل دانشجویان، ۱۲۱ نفر (۳۲/۳ درصد) مرد و ۲۵۴ نفر (۶۷/۷ درصد) زن بودند. ۲۳۷ نفر (۶۳/۲ درصد) مجرد و ۱۳۸ نفر (۳۶/۸ درصد) متأهل بودند. اکثریت دانشجویان (۲۲۵ نفر یا ۶۰ درصد) در رده‌ی سنی ۱۹-۲۴ سال، ۱۱۱ نفر (۲۹/۶ درصد) بین ۲۵-۲۹ سال و ۳۹ نفر (۱۰/۴ درصد) بین ۳۰-۳۴ سال قرار داشتند. از نظر وضعیت اشتغال، ۱۷۰ نفر (۴۵/۳ درصد) دانشجویان شاغل و ۲۰۵ نفر (۵۴/۷ درصد) غیر شاغل بودند. ۲۲۱ نفر (۵۸/۹ درصد) از دانشجویان در دانشگاه آزاد و ۱۵۴ نفر (۴۱/۱ درصد) در دانشگاه پیام‌نور مشغول به تحصیل بودند. ۱۸۹ نفر (۵۰/۴ درصد) از پاسخگویان، ساکن شهر و ۱۸۶ نفر (۴۹/۶ درصد) ساکن روستا بودند.

از نظر تحصیلی، پدران پاسخگویان غالباً دارای تحصیلات ابتدایی و راهنمایی و مادران آنها نیز غالباً دارای تحصیلات ابتدایی بودند. اکثر پدران پاسخگویان، مشاغل آزاد داشتند و مادران نیز اکثراً خانه‌دار بودند. اکثریت پاسخگویان (۲۶۸ نفر یا ۷۱/۵ درصد) به پایگاه اقتصادی - اجتماعی متوسط، ۵۷ نفر (۱۵/۲ درصد) به پایگاه اقتصادی - اجتماعی بالا و ۵۰ نفر (۱۳/۳ درصد) به پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایین تعلق داشتند.

از نظر میزان استفاده از رسانه‌های جمعی نیز ۲۷۵ نفر (۷۳/۳ درصد) در سطح متوسط، ۲۶ نفر (۶/۹ درصد) در سطح کم و ۷۴ نفر (۱۹/۷ درصد) در سطح زیاد قرار داشتند. از لحاظ قرار گرفتن در معرض فرایند جهانی شدن، ۲۸۷ نفر (۷۶/۵ درصد) در سطح متوسط، ۵۸ نفر (۱۵/۵ درصد) در سطح پایین و ۳۰ نفر (۸/۰ درصد) در سطح بالا قرار داشتند.

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان بر حسب متغیرهای تحقیق

متغیرها	تعداد	درصد	متغیرها	تعداد	درصد
۱۹-۲۴	۲۲۵	۶۰/۰	مرد	۱۲۱	۳۲/۳
۲۵-۲۹	۱۱۱	۲۹/۶	زن	۲۵۴	۶۷/۷
۳۰-۳۴	۳۹	۱۰/۴	مجرد	۲۳۷	۶۳/۲
آزاد	۲۲۱	۵۸/۹	متأهل	۱۳۸	۳۶/۸
پیام نور	۱۵۴	۴۱/۱	شاغل	۱۷۰	۴۵/۳
پایین	۵۸	۱۵/۵	غیر شاغل	۲۰۵	۵۴/۷
متوسط	۲۸۷	۷۶/۵	بالا	۵۷	۱۵/۲
بالا	۳۰	۸/۰	متوسط	۲۶۸	۷۱/۵
پایین	۵۸	۱۵/۵	پایین	۵۰	۱۳/۳
متوسط	۲۶۶	۷۰/۹	شهر	۱۸۹	۵۰/۴
بالا	۵۱	۱۳/۶	روستا	۱۸۶	۴۹/۶
جمع کل پاسخگویان	۳۷۵	۱۰۰/۰	جمع کل پاسخگویان	۳۷۵	۱۰۰/۰

جدول ۲، بیانگر رابطه میان سن و هویت فرهنگی بر اساس ضریب همبستگی است. با توجه به سطح معناداری به دست آمده ($Sig=0/000$)، این رابطه معنادار است؛ بنابراین، فرضیه H_0 مبنی بر فقدان رابطه میان سن و هویت فرهنگی، رد و فرضیه H_1 مبنی بر وجود رابطه تأیید می‌شود.

جدول ۲: ضریب همبستگی پیرسون میان هویت فرهنگی با سن دانشجویان

متغیر	R	R2	Adj.R2	اشتباه استاندارد	B	بتا	F	T	Sig
سن	۰/۱۸۵	۰/۰۳۴	۰/۰۳۱	۱۴/۰۹۵	۰/۸۵۶	۰/۱۸۵	۱۳/۱۶۰	۳/۶۲۸	۰/۰۰۰

جدول ۳، بیانگر تفاوت میان جنس افراد مورد مطالعه و هویت فرهنگی است. این جدول، تفاوت میانگین هویت فرهنگی را بر حسب جنس افراد یعنی مرد یا زن بودن نشان می‌دهد. با توجه به مقدار T به دست آمده ($2/015$) و سطح معناداری ($Sig=0/045$)، تفاوت مشاهده شده از لحاظ آماری معنادار است.

جدول ۳: آزمون تفاوت میانگین هویت فرهنگی دانشجویان بر حسب جنس آنها

جنس	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	اشتباه استاندارد	Levenes Test		t	Sig
					Sig	F		
مرد	۱۲۱	۸۴/۶۱	۱۵/۰۳۶	۱/۳۶۶	۰/۰۱۱	۶/۴۷۴	۲/۰۱۵	۰/۰۴۵
زن	۲۵۴	۸۱/۴۳	۱۳/۸۸۴	۰/۸۷۱				

جدول ۴، رابطه‌ی میان وضعیت تأهل دانشجویان و هویت فرهنگی آنها را بر اساس آزمون تفاوت میانگین (T) نشان می‌دهد. بر اساس سطح معناداری به دست آمده در این جدول ($Sig=0/685$)، فرضیه‌ی ما مبنی بر وجود رابطه‌ی معنادار میان وضعیت تأهل و هویت فرهنگی پذیرفته نمی‌شود.

جدول ۴: آزمون تفاوت میانگین هویت فرهنگی دانشجویان بر حسب وضعیت تأهل

وضعیت تأهل	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	اشتباه استاندارد	Levenes Test		t	Sig
					Sig	F		
مجرد	۲۳۷	۸۲/۲۳۲	۱۵/۴۶۲	۱/۰۰۴	۰/۰۹۸	۲/۷۵۱	-۰/۴۰۶	۰/۶۸۵
متأهل	۱۳۸	۸۲/۸۵۵	۱۲/۱۶۳	۱/۰۳۵				

برای دریافت تفاوت معناداری میان میانگین نمرات دانشجویان شاغل و غیرشاغل، از آزمون تی مستقل استفاده شد. جدول ۵، آزمون رابطه بین وضعیت اشتغال دانشجویان و هویت فرهنگی آنان را به تصویر می‌کشد. چنان که در جدول مشاهده می‌شود، مقدار $T=2/721$ با سطح معناداری $Sig=0/007$ گویای آن است که بین میانگین نمرات دانشجویان شاغل ($84/65$) و دانشجویان غیرشاغل ($80/64$)، در هویت فرهنگی تفاوت

معناداری وجود دارد و دانشجویان شاغل در مقایسه با دانشجویان غیرشاغل، هویت فرهنگی بالاتری دارند.

جدول ۵: آزمون تفاوت میانگین هویت فرهنگی دانشجویان بر حسب وضعیت اشتغال

Sig	t	Levenes Test		اشتباه استاندارد	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	وضعیت اشتغال
		Sig	F					
۰/۰۰۷	۲/۷۲۱	۰/۰۰۰	۱۵/۷۶۴	۰/۸۴۰	۱۰/۹۶۳	۸۴/۶۵	۱۷۰	شاغل
				۱/۱۴۵	۱۶/۴۰۷	۸۰/۶۴	۲۰۵	غیر شاغل

جدول ۶، رابطه‌ی میان استفاده از وسایل ارتباط جمعی و هویت فرهنگی دانشجویان را نشان می‌دهد. با توجه به سطح معناداری به دست آمده (Sig=۰/۰۰۰)، این فرضیه نیز پذیرفته می‌شود.

جدول ۶: ضریب همبستگی پیرسون میان هویت فرهنگی دانشجویان با میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی

Sig	T	F	بتا	B	اشتباه استاندارد	Adj.R2	R2	R	متغیر
۰/۰۰۰	۳/۶۲۸	۱۳/۱۶۰	۰/۱۸۵	۰/۸۵۶	۱۴/۰۹۵	۰/۰۳۱	۰/۰۳۴	۰/۱۸۵	استفاده از وسایل ارتباط جمعی

جدول ۷، رابطه‌ی میان هویت فرهنگی دانشجویان و تحصیلات پدر آنها را نشان می‌دهد. با توجه به مقدار F و سطح معناداری به دست آمده (Sig=۰/۰۰۰)، می‌توان نتیجه گرفت که میان تحصیلات پدر و هویت فرهنگی رابطه‌ی معنادار وجود دارد.

جدول ۷: نتایج تحلیل واریانس هویت فرهنگی دانشجویان با تحصیلات پدر آنان

Sig	F	Mean squares	Sum of squares	اشتباه استاندارد	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	تحصیلات پدر
۰/۰۰۰	۴/۹۳۳	۹۶۱/۴۹۵	۴۸۰۷/۴۷۷	۲/۳۲۷	۱۷/۴۱۳	۸۵/۳۳	۵۶	بیسواد
				۱/۹۹۴	۱۸/۰۵۶	۸۷/۰۷	۸۲	ابتدایی
				۱/۵۱۳	۱۳/۶۲۵	۸۰/۶۶	۸۱	راهنمایی
				۱/۸۸۰	۱۱/۴۳۸	۷۵/۱۳	۳۷	متوسطه
				۰/۹۲۵	۸/۰۱۸	۸۰/۳۷	۷۵	دیپلم و فوق دیپلم
				۱/۵۴۴	۱۰/۲۴۳	۸۳/۲۲	۴۴	لیسانس به بالا
				۰/۷۳۹	۱۴/۳۲۳	۸۲/۴۶	۳۷۵	کل

جدول ۸، رابطه‌ی میان تحصیلات مادر و هویت فرهنگی را با روش تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان می‌دهد. با توجه به مقدار F و سطح معناداری به دست آمده (Sig=۰/۰۰۰)، فرضیه ما مبنی بر وجود رابطه‌ی معنادار میان تحصیلات مادر و هویت فرهنگی تأیید می‌شود.

جدول ۸: نتایج تحلیل واریانس هویت فرهنگی دانشجویان با تحصیلات مادر آنان

Sig	F	Mean squares	Sum of squares	اشتباه استاندارد	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	تحصیلات مادر
۰/۰۰۰	۷/۵۴۱	۱۴۲۲/۶۵۲	۷۱۱۳/۲۶۲	۱/۸۸۸	۱۸/۸۸۳	۸۷/۲۰	۱۰۰	بیسواد
				۱/۲۲۴	۱۲/۲۴۳	۸۲/۷۶	۱۰۰	ابتدایی
				۱/۵۶۶	۱۲/۳۳۳	۷۸/۱۳	۶۱	راهنمایی
				۰/۵۸۹	۲/۵۶۸	۶۸/۵۲	۱۹	متوسطه
				۱/۴۳۶	۱۱/۹۲۹	۸۳/۰۰	۶۹	دیپلم و فوق دیپلم
				۱/۰۳۴	۵/۲۷۶	۸۲/۰۰	۲۶	لیسانس به بالا
				۰/۷۳۹	۱۴/۳۲۳	۸۲/۴۶	۳۷۵	کل

جدول ۹، رابطه‌ی میان شغل پدر و هویت فرهنگی دانشجویان را بر اساس تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان می‌دهد. چنان که در جدول مشاهده می‌شود، مقدار F برابر با ۰/۲۸۹ و سطح معناداری برابر با ۰/۸۸۵ است که فقدان رابطه‌ی معنادار میان این دو متغیر را نشان می‌دهد.

جدول ۹: نتایج تحلیل واریانس هویت فرهنگی دانشجویان با شغل پدر آنان

Sig	F	Mean squares	Sum of squares	اشتباه استاندارد	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	شغل پدر
۰/۰۰۰	۷/۵۴۱	۱۴۲۲/۶۵۲	۷۱۱۳/۲۶۲	۱/۸۸۸	۱۸/۸۸۳	۸۷/۲۰	۱۰۰	آزاد
				۱/۲۲۴	۱۲/۲۴۳	۸۲/۷۶	۱۰۰	دولتی
				۱/۵۶۶	۱۲/۳۳۳	۷۸/۱۳	۶۱	بازنشسته
				۰/۵۸۹	۲/۵۶۸	۶۸/۵۲	۱۹	بیکار
				۱/۴۳۶	۱۱/۹۲۹	۸۳/۰۰	۶۹	کارگر
				۱/۰۳۴	۵/۲۷۶	۸۲/۰۰	۲۶	کل

جدول ۱۰، رابطه‌ی میان شغل مادر و هویت فرهنگی دانشجویان را نشان می‌دهد. بر اساس سطح معناداری به دست آمده (Sig=۰/۰۴۰)، می‌توان نتیجه گرفت که میان شغل مادر دانشجویان و هویت فرهنگی آنان رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

جدول ۱۰: نتایج تحلیل واریانس هویت فرهنگی دانشجویان با شغل مادر آنان

Sig	F	Mean squares	Sum of squares	اشتباه استاندارد	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	شغل مادر
۰/۰۴۰	۲/۵۳۴	۵۱۱/۴۵۹	۲۰۴۵/۸۳۵	۰/۸۹۷	۱۵/۵۳۹	۸۲/۵۰	۳۰۰	خانه‌دار
				۰/۹۰۸	۴/۴۵۲	۷۷/۰۰	۲۴	آزاد
				۰/۹۶۵	۴/۳۱۷	۸۰/۷۰	۲۰	دولتی
				۱/۰۱۳	۴/۴۱۶	۸۴/۲۱	۱۹	فرهنگی
				۳/۱۶۵	۱۰/۹۶۶	۹۲/۵۰	۱۲	بازنشسته
				۰/۷۳۹	۱۴/۳۲۳	۸۲/۴۶	۳۷۵	کل

جدول ۱۱، گویای رابطه‌ی جهانی شدن با هویت فرهنگی دانشجویان است. نتایج به دست آمده حاکی از این است که جهانی شدن، ۴۷/۴ درصد با متغیر هویت فرهنگی همبستگی دارد و ۲۲/۴ درصد از واریانس هویت فرهنگی را جهانی شدن تبیین می‌کند که این ضریب برای تعمیم به کل جامعه‌ی مورد مطالعه ۲۲/۲ درصد است. مقادیر F و سطح معناداری موجود در جدول، بیانگر این است که روابط میان جهانی شدن با هویت فرهنگی در سطح بیش از ۹۹ درصد اطمینان، معنادار است و فرضیه تأیید می‌شود.

جدول ۱۱: ضریب همبستگی پیرسون میان هویت فرهنگی دانشجویان با جهانی شدن

Sig	T	F	بتا	B	اشتباه استاندارد	Adj. R2	R2	R	متغیر
۰/۰۰۰	۱۰/۳۸	۱۰۷/۸۴	۰/۴۷۴	۰/۹۸۶	۱۲/۶۳	۰/۲۲۲	۰/۲۲۴	۰/۴۷۴	جهانی‌شدن

جدول ۱۲، رابطه‌ی میان نوع دانشگاه و هویت فرهنگی دانشجویان را بر اساس آزمون تفاوت میانگین‌ها (T) نشان می‌دهد. با توجه به سطح معناداری به دست آمده (Sig=۰/۱۹۷)، این فرضیه مبنی بر وجود تفاوت معنادار میان هویت فرهنگی دانشجویان و نوع دانشگاه آنها تأیید نمی‌شود.

جدول ۱۲: آزمون تفاوت میانگین هویت فرهنگی دانشجویان بر حسب نوع دانشگاه

Sig	t	Levenes Test		اشتباه استاندارد	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	نوع دانشگاه
		Sig	F					
۰/۱۹۷	۱/۲۹۱	۰/۰۰۰	۲۲/۲۹۳	۰/۷۶۳	۱۱/۳۵۱	۸۳/۲۵	۲۲۱	آزاد
				۱/۴۲۷	۱۷/۷۱۸	۸۱/۳۱	۱۵۴	پیام نور

نتیجه‌گیری

این پژوهش به منظور بررسی مقایسه‌ای تأثیر فرایند جهانی شدن بر هویت فرهنگی دانشجویان در دانشگاه پیام‌نور و دانشگاه آزاد شهرستان بستک انجام شد. از روش پیمایشی و تکنیک پرسش‌نامه نیز برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد. جامعه‌ی آماری، تمامی دانشجویان دانشگاه پیام‌نور و دانشگاه آزاد شهرستان بستک را در برمی‌گرفت. با توجه به یکسان نبودن تعداد دانشجویان در هر دو دانشگاه، برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد؛ به این ترتیب، نمونه‌ای مشتمل بر ۳۷۵ نفر برآورد شد که ۲۲۱ نفر به دانشگاه آزاد تعلق داشت و ۱۵۴ نفر به دانشگاه پیام‌نور. به طور کلی، خلاصه‌ای از یافته‌ها را می‌توان به شرح زیر ارائه کرد:

دامنه‌ی سنی پاسخگویان، بین ۱۹ تا ۲۴ سال بود و از میان آنها ۱۲۱ نفر مرد و ۲۵۴ نفر زن بودند.

یافته‌های تحقیق نشان داد که هویت فرهنگی اکثریت دانشجویان متوسط رو به بالا است. از لحاظ قرار گرفتن در معرض فرایند جهانی شدن، ۷۶/۵ درصد در سطح متوسط، ۱۵/۵ درصد در سطح پایین و ۸ درصد در سطح بالا قرار داشتند.

نتایج پژوهش، بیانگر وجود رابطه‌ی مستقیم و مثبت میان سن دانشجویان و هویت فرهنگی در میان آنان بود؛ به طوری که با افزایش سن دانشجویان، میزان هویت فرهنگی نیز در میان آنان افزایش یافت ($r=0/185$ و $sig=0/000$). سن به عنوان متغیری مهم، در تبیین تغییرات و تحولات فکری انسان قابل توجه است؛ زیرا متناسب با تغییرات سنی، ویژگی‌ها، نیازها و خواسته‌های افراد نیز تغییر می‌یابد. از طرفی، منابع معرفتی و در پی آن، ابعاد هویتی فرد دچار تغییرات اساسی خواهد شد.

همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد که بین جنسیت و هویت فرهنگی رابطه وجود دارد؛ به گونه‌ای که میانگین هویت فرهنگی در بین پسران (۸۴/۶۱) نسبت به این میانگین در بین دختران (۸۱/۴۳) بیشتر بود. این نتایج، یافته‌های صدیق سروستانی و قادری (۱۳۸۸) را تأیید می‌کند که نشان می‌دهند، میزان احساس هویت در بین دانشجویان پسر بیش از دختر است.

از دیگر یافته‌های تحقیق، وجود رابطه بین میزان تحصیلات والدین و وضعیت هویت فرهنگی در بین آنان بود؛ به طوری که با افزایش میزان تحصیلات والدین، احساس هویت فرهنگی در بین دانشجویان افزایش می‌یافت.

در این تحقیق به بررسی رابطه بین میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی و هویت فرهنگی دانشجویان نیز پرداخته شد. این فرضیه نیز با همبستگی ($r=0/251$ و $sig=0/000$) در جهت مثبت تأیید شد.

همچنین یافته‌های پژوهش حاکی از این است که جهانی شدن با هویت فرهنگی دانشجویان ارتباط معناداری دارد و بین آنها رابطه‌ای مستقیم و مثبت حاکم است. جهانی شدن، پدیده‌ای پیچیده و چند بعدی است که در هر جامعه‌ای نمود و بروز خاصی یافته‌است؛ جوامعی که بنیان‌های هویتی و فرهنگی مستحکم داشتند،

توانستند با این پدیده به گونه‌ای آگاهانه برخورد کنند. شواهد موجود نشان داد که آنها از فرصت‌های جهانی شدن در عرصه‌های گوناگون به خوبی استفاده کردند و به پیشرفت‌های چشمگیری دست یافتند؛ حال کشورهایی که در برابر آن موضع‌گیری کردند یا نسبت به آن بی‌اعتبار بودند، از چنین فرصت‌هایی محروم ماندند. اساساً جهانی شدن، سویه‌های متعدد، عناصر و مؤلفه‌های هویتی و فرهنگی مثبت و منفی است و اثرگذاری آن به زمینه‌های فکری، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی افراد و جوامع بستگی دارد.

پیشنهادهات

- در دنیای کنونی که به سمت دهکده‌ی جهانی شدن پیش می‌رود، رسانه‌ها نقش مهمی در آگاه‌سازی جوامع دارند. با توجه به اهمیت این رسانه‌ها توصیه می‌شود در رسانه‌ها و برنامه‌هایی که در زمینه‌ی فرهنگ ملی یا بومی ایفای نقش می‌کنند، بیشتر سرمایه‌گذاری شود.

- به عنصر فرهنگی موسیقی ملی و تا حدودی نوع پوشش ایرانی و نقش آنها در هویت فرهنگی، همچنین نکات مثبت آن نیز توجه شود.

منابع و مأخذ

برگر، پیتر، ال و توماس، لوکمان (۱۳۹۷)، *ساخت اجتماعی واقعیت*، ترجمه‌ی فریبرز مجیدی، چاپ اول، تهران: علمی و فرهنگی.

تاملینسون، جان (۱۳۸۱)، *جهانی شدن و فرهنگ*، ترجمه‌ی محسن حکیمی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

رابرتسون، رونالد (۱۳۸۱)، *جهانی شدن، تئوری اجتماعی و فرهنگ جهانی*، ترجمه‌ی کمال پولادی، تهران: ثالث.

ریتزر، جرج (۱۳۷۴)، *نظریه‌ی جامعه‌شناسی در دوران معاصر*، ترجمه‌ی محسن ثلاثی، تهران: علمی.

صدیق‌سروستانی، رحمت‌اله و قادری، ص (۱۳۸۸)، «*ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی هویت دانشجویان بر مبنای مؤلفه‌های سنتی و مدرن (به تفکیک دانشگاه محل تحصیل)*»، فصلنامه‌ی تحقیقات فرهنگی، دوره‌ی دوم، شماره‌ی ۸: ۶۵-۳۳.

کوش، دنی (۱۳۸۱)، *مفهوم فرهنگ در علوم اجتماعی*، ترجمه‌ی فریدون وحید، تهران: سروش.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴)، *چشم‌اندازهای جهانی*، ترجمه‌ی محمدرضا جلائی‌پور، تهران: طرح نو.
ملاصدقی، منیره (۱۳۷۸)، *نقش فعالیت‌های فرهنگی مدارس در شکل‌دهی هویت ایرانی دانش‌آموزان*، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی تهران واحد علوم و تحقیقات.
هال، استوارت (۱۳۸۳)، «*بومی و جهانی: جهانی شدن و قومیت*»، ترجمه‌ی بهزاد برکت، فصلنامه‌ی فلسفی، ادبی، فرهنگی ارغنون، شماره‌ی ۲۴: ۲۶۲-۲۳۹.

هان‌تینگتون، سامویل (۱۳۷۸)، *برخورد تمدن‌ها و بازسازی نظم جهانی*، محمدعلی حمید رفیعی، چاپ اول، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

Hall, S (1996), *The question of cultural identity in S,Hall.D,Held and T,Mc Grow (eds), Modernity and its Futures: understanding modern societies*, An introduction.,Cambridg: polity press in association with blackwell publishers.

Niezen, R (2004), *A World Beyond difference Cultural Identity in the age of Globalization*, London: Blackwell publishing.

[http://rock.uwc.Edu/psych/psy360/outlines/scadoy](http://rock.uwc.Edu/psych/psy360/outlines/scadoy.htm)
htm (2000), "*Social and emotional development in Adolescence, psychology of childhood and Adolescence*", by: Erik Erikson.

Turner, J. H (1998), *The structure of sociological theory*, Sixth edition, California: Wadsworth publishing company.

Comparative Review the Impact of Globalization on Cultural Identity in PNU and Azad University (the case study: Bastak City)

Mansoura Dastranj¹
Somayeh Ghanbari²

Abstract

Cultural identity has certainly undergone changes in the face of globalization. With the globalization of culture on the one hand, and the use of the same tools and devices around the world, on the other hand, the question of the cultural identity crisis arises. The main purpose of this paper is to comparative review the impact of globalization on cultural identity. The study population consists of all students of payame noor university and Azad university of Bastak city that 375 respondents (221 from Azad university, 154 from payame noor university) have been selected through using cochran formula. survey is the adapted technique in doing the research. The data collecting were used through questionnaire. The questionnaire reliability was calculated through using cronbachs alpha. After being approved by the relevant professors and experts it was distributed among the relevent respondents. Descriptive and deductive method was used for analyzing the achieved statistics and hypotheses were tested through using spss. T test, One Way Anova, and was used to consider and review the research hypotheses. The results indicated that there is a significant relationship between cultural identity and factors such as age, gender, employment status, amount of utilization mass media, the educational of parents, mothers job . in addition the relationship between globalization and cultural identity was confirmed.

Keywords: Holy Defense, Trench, Boot, Plaque, Hormozgan Literature of Resistance.

1. Department of Sociology, PayamNoor University, Tehran, Iran.
2. PhD Political Science, PayameNoor University, Tehran, Iran.